

Informace Skupiny pro výzkum brodivých ptáků (Ciconiiformes) ČR a SR při ČSO a SOS k problematice hnízdění čápů bílých v obci Dubné (ČB).

Hnízdo založené před rokem 1934 je na špičce (konci) hřebene střechy kostela Nanebevzetí Panny Marie v obci (Českobudějovické biskupství). Geografické souřadnice 48°58.616 N, 014°21.589 E, nadmořská výška lokality je 411 m n. m.

Samec s černým plastovým kroužkem stanice Radolfzell DER A 3191 hnízdící na lokalitě od roku 2012, se narodil na hnízdě v německé Isny 3. 6. 2003, souřadnice 47.42 N, 10.02 E se v letošním roce vrátil do Dubného 18. února. Ten ovšem nezimoval v jižní Africe, ale ve Španělsku. Vlivem globálního oteplování planety Země někteří adultní jedinci nelétají do svých tradičních zimovišť, ale zůstávají na Pyrenejském poloostrově nebo v jižní Francii. Nekroužkovaná adultní samice přilétla na hnízdo do Dubného 27. února. Dospělý pár čápů bílých se vrací na stejné hnízdo, pokud některý z nich nezahyne. V případě úmrtí některého z partnerů se osiřelý dospělý čáp spáří s jiným jedincem. Zpravidla je to lichý dosud nehnízdící čáp.

Hnízdo v Dubném je nepřetržitě monitorováno webkamerou a průběh hnízdění čápů sleduje mnoho set lidí. Je pochopitelné, že letošní dvojí neúspěšné hnízdění dospělého páru vyvolalo v mnohých neobvyklé emoce a volání po zásahu do hnízda.

Kamer které sledují průběh hnízdění čápů bílých je každým rokem víc a víc. Za kameru zodpovídá provozovatel. Tím, že ji umístí, staví se do situace, kdy buď nechá lidem ukázat přirozený průběh hnízdění i s těmi smutnými stránkami v případě úhynu mláďat. Pokud má člověk skutečné obavy o osud mláďete a nechce se vystavit negativní reakci lidí, volá záchranou stanici živočichů. Ta řeší pomoc jednotlivým ptákům a posoudí, zdali ji v konkrétním případě potřebují. Tím ale už zasáhne do přirozeného průběhu hnízdění což je zakázáno zákonem č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. V § 50, odst. (2) tohoto zákona se píše „Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stadia nebo jimi užívaná sídla“. Čáp bílý je v seznamu zvláště chráněných živočichů zařazený do kategorie „druh ohrožený“.

Nejčastější příčinou úhynu čapích mláďat na hnízdě je nepříznivé počasí, přivalové deště, krupobití chladno apod. Čapí rodiče také přináší do hnízda velmi různý materiál, včetně provázku a rybářských vlasců, které najdou v krajině. Mláďě, které se v hnízdě dosti pohybuje, si omotá vlasec či provázek kolem běháku tak, že dojde k nekróze nohy. Čáp bez nohy je potom pro přírodu ztracen. Mnoho mláďat také hyne hned po vylétnutí z hnízda. Nemají ještě dobré orientační reflexy, naleznou smrt na drátech elektrického vedení, spadnou někde do komína a umírají při tahové cestě do afrických zimovišť, kde jsou i loveni. Až 50 % mláďat se nedožije jednoho roku věku. To ale nikdo neví, webkamera to neukazuje. Rovněž tak nikdo neprotestuje proti tomu, že jen v ČR je 42 % hnízd ptáků z řádu pěvců předováno, že každý rok padnou za obět kočkám stovky milionů ptáků nebo se zabijí o skla špatně chráněných autobusových zastávek či izolačních protihlukových stěn. To také mnozí lidé nevědí.

Česká společnost ornitologická sděluje „*Nepodporujeme preventivní odebrání ptáků do záchraných stanic. Není na člověku, aby zasahoval do přirozeného průběhu hnízdění volně žijících zvířat.*“

Vedoucí pracovní Skupiny pro výzkum a ochranu čápů na Slovensku RNDr. Miroslav Fulín, CSc. píše „*Jedná sa o zákony prírody, ktoré nie je žiadúce riadiť človeku. Raz sa takto bociany rozhodli tak to musíme akceptovať.* (Jde o vyhození mrtvého mláďete rodičem z hnízda). *Rozhodne som proti odoberaniu a umelému odchovu mláďat. V tomto roku je takýchto prípadov veľa, zaznamenal som ich počas krúžkovania desiatky a nešlo o malé mláďatká ale už aj o vyperené mláďatá*“.

V sezení na vejcích se adultní čápi střídají. Délka inkubace je 28 až 32 dní. V té době je v hnízdě vzpravidla velká hnízdní kotlina. Jak postupně mláďata rostou, kotlina mizí a hnízdo je potom většinou rovné jako mlat. V případě úhynu nějakého mláďete dospělý čáp buď mrtvolku z hnízda vyhodí nebo nechá v hnízdě, případně ji zahrabe do hnízda. Např. letos jsme našli v Borovanech v čapím hnízdě 3 uhynulá mláďata v různém stadiu rozkladu a jedno živé.

Při letošním náhradním hnízdění v Dubném chránili čapí rodiče 3 mláďata před nepohodou vytvořením malé „hrnkové“ hnízdní kotlinky, bohužel deště způsobily úhyn nejprve 2 pulli. a 29. 6. 2017 i posledního zbylého. (Absolutní většina pozdního hnízdění čápů (snůška v květnu až červnu) končí nezdarem, neboť délka vyvedení po vylíhnutí mláďat je 2 měsíce).

Pokud dospělý dubenský čapí pár přežije do hnízdní sezóny 2018 vrátí se na své hnízdo v obci a upraví si ho. Jestliže by zastupitelstvo v Dubném mělo úmysl hnízdo snížit a upravit hnízdní podložku je třeba vlastnit výjimku ze zákona č. 1214/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny kterou uděluje RŽPaZ KÚ České Budějovice. Tu patrně obec Dubné již má.

Je chválihodné, že lidé, díky webkamerám, nejsou neteční vůči úhynu čapích mláďat na hnízdech. Respektujme však zákony přírody a zákony České republiky a zbytečně nezasahujme do přirozeného vývoje živočichů.

Mgr. Stanislav Chvapil, Prom. ped.,
vedoucí Skupiny pro výzkum brodivých ptáků (Ciconiiformes) ČR a SR,
garant programu ochrany biodiverzity ČSOP v ČR "Čápi a ostatní brodiví".